

KUSTBON

Veckofidning för svenskarna i Esland.

Fjärde årg. N:o 33.	Prenumerationspris 1 månad Mr. 12:— I Sverige: 1 månad Kr. 0:75 I Finland: 1 månad Fmk 1:50	Utkommer alla onsdagar. Redaktion: N. Bleeps, Riddaregatan 3 Reval. Einar Bäck, (ansv.), Kristinestad.	Annonspris. 2 mk pr mm. I Sverige: 10 öre pr mm. I Finland 30 penni pr mm. För annons, som införes 10 eller flera ggr, räknas 20% rabatt.	23 nov. 1921.
--------------------------------------	---	---	---	------------------------------------

De bildade och allmogen.

Samhällets kärna utgöres av allmogen. Ur dess led utgå de övriga klasserna, som skulle tvina bort om icke friskt blod tillfördes dem från bygderna. Allmogen är konservativ till sin åskådning, sund till sitt levnads-sätt. Den älskar inte brådstör-tade förändringar, och bildar därför en naturlig motvikt mot de element, som i våra dagar vilja samhällets undergång. För oss svenskar är det en oskatt-bar förmån att äga en bygdebe-folkning att trygga oss till. Utan den vore svenskheten märglös och död.

Germanens sinne är utåtvänt. Han är icke som indiern och österlänningen i allmänhet fallen för kontemplativa betraktelser och självseende. Han riktar sin strävan ifrån sig själv mot allt det andra, som utövar en oförklarlig lockelse på honom. Därför behöver han fast mark under fötterna för att icke ryckas lös från gemenskapen med det egna folket. Svensken är ytterst beroende av jorden och den anda därur stiger. Den svenska allmogens fortbestånd och förkovran bör sålunda ligga alla varmt om hjärtat.

När allmogen således spelar

Två dikter.

av

Erik P-n.

I

Ett barns blick.

Jag skrider fram i höstlig park —
en enslig promenad —
där marken ligger tätt beströdd
av gula, vissna blad.

Allt talar till mig där jag går:
förgängelse och död;
utur mitt bröst en suck mig när —
ett hjärta uti nöd....

Ett hjärta stelnat utav köld,
en öde kyrkogård,
där marken ligger frostbetäckt
och känslolös och hård.

Men se... där kommer i min väg
ett barn med gullgult hår,
Med ögon som Förgätmigej,
hon småler, där hon går.

Då smälte isen i mitt bröst,
i ögat står en tår;
det är som om i kullen höst
jag fått en skymt av vår.

II

En skuggestalt.

Vem är väl som ej minns sin mor —
hur vida än han gick
i världen, genom tidens ström —
en tår, en vänlig blick,

ett leende så milt och ömt,
när ifrån villsam färd
han åter vände hem igen
till mor och hemmets härd.

Men jag, jag vet ej av en mor,
som tog mig ömt i famn,
som kysste bort min första tår —
vet ej vem som var min far
såväl som ej min mor;
om jag i vida världen har
en syster eller bror.

Ett hittebarn... lagt vind för väg,
i löndom blev jag född,
togs upp av en familj som blev
av sockenstämman nödd.
Där fick jag höra varje dag —
jag var till överflöd;
och hån och skynf och hugg och slag,
det blev mitt levebröd.

Men åren lades till varann
och pilten han blev stor
och ut i vida världen drog —
men aldrig fann jag mor....

En mor som kom till mig en natt,
då jag i sömn mig grät,
som hägrat för min syn som barn
uti min ensamhet.

en betydande roll i samhället, bli tvenne faktorer av utomordentlig bärvidd. Den ena är allmogens förhållande till övriga samhällsklasser särskilt de bildade och den andra är denna allmoges inre beskaffenhet, dess karaktär.

Enighet är styrkans bälte, brödrahat är gift som tär. En av tidens olyckor är den söndering som råder bland folken. En klass, den arbetande, när ett stort hat till de övriga skikten. Kan då allmogen och de bildade sluta sig samman är mycket vunnet. Allmogen företräder jorden, den bildade klassen bildningen. Jorden och bildningen äro två krafter, som komplettera varandra.

Den andra faktorn, som nämndes, är allmogens inre beskaffenhet. Ett land med en loj och trög allmoge kan icke höja sig så som det borde. Däremot kan det folk skatta sig lyckligt som äger en hederlig, rättskaffens, arbetsam och kulturellt intresserad allmoge. Den bildade klassen kan härvidlag åstadkomma mycket. Den kan bli allmogen en läromästare i både gott och ont. Detta är möjligt såväl direkt som indirekt. Fastän allmogen med förkärlek håller på det gamla, är den likväl mottaglig även för det nya. Den söker taga efter de bildade, såsom de uppträda, då de komma inom synhåll för den. Och därvid sker ingen utgallring. Allt, både det, som är vackert och gott, och det, som är fullt och stygt, anammas. De medel den bildade klassen kan tillgripa för att direkt understöda allmogen, äro folkbildningsarbete och hjälp i form av råd och dåd, då företag, som främja den materiella och andliga kulturen, skola startas. Då den bildade beger sig ut bland all-

mogen, skall han därför skicka sig så, att han verkligen utgör ett efterföljansvärt föredöme för bygdens söner och döttrar.

Genom att sambandet med bygdens folk upprätthålles gagnas samhället i dess helhet. Och den bildade klassen har själv så stor nytta därav att denna t. o. m. överträffar den nytta landsbygden ernår. Av jordfolket mottages oftast mera än vad som gives detsamma.

Det är en gång för alla så, att de som äro barn av staden och en sönderriven kultur, sakna något, som bygdens befolkning har i fullaste mått. Allmogen är fastlåst vid jorden och naturen, och det är däri dess styrka ligger. Allmogen har någonting friskt, sunt över sig. Inga livsförstörande problem ha smugit sig på den och förgiftat den. Den tar sakerna praktiskt. Allmogen lägger in allvar också i nöjet. Om en stadens son nalkas allmogen på ett rätt sätt, kommer han att insupa litet av skogens doft, havets sätta och jordens underbara arom, och han skall känna sig vederkvickt till sinnes.

Det är gott och väl om de från jorden lösryckta allt framgent och mer och mer giva akt på allmogen. De bildades vyer äro inte så vida att de ej behöva vidgas. Det återstår dem åtskilligt att lära, och vad de främst behöva, är en djupare inblick i det liv, som levas ute i bygderna.

GUSTAF-ADOLFSDAGENS FIRANDE PÅ ORMSÖ.

Gustaf-Adolfsdagen firades av härvarande avdelning av S. O. V. på sedvanligt sätt på prästgården. Denna gång hade dock flere hundra personer infunnit sig, så att den rymliga prästgården var proppfull. Om

festen hade tidigare kungjorts i kyrkan.

Den största förtjänsten för festens anordnande tillfaller kärslätt-ungdomarna med ordf. Häggblom i spetsen. Ej nog med att de på ett högt prisvärt sätt underhöllo med körsång och musik, de hade också sört för den lekamliga förplägningen jämte f. d. folkhögskoleelever från Hullo.

Programmets huvudnummer utgjordes av vår nya pastors föredrag om Gustaf Adolfs personlighet och livsgärning. Sedan följde uppläsningar och deklamationer om dagens hjälte allt omväxlande med sång och musik. Serveringen inbragte över 2,000 emk. — Pastor Karl Malms minne — värden från de föregående Gustaf-Adolfsfesterna — hedrades med uppstigning.

Till ordf. Häggblom, värden pastor Klasson, till ungdomarna i Sång- och musikföreningen samt till de „tjänande" systrarna vid serveringen framfördes de närvarandes tack, vilket även härmed än en gång riktas till alla, som på ett eller annat sätt bidragit till, festens framgång.

Joel N — n.

SKOLSTYRELSEN I HAPSAL OCH BIRKAS FOLKHÖG- SKOLA.

De flesta av Kustbons läsare torde redan veta, att skolstyrelsen i Hapsal icke är vidare vänligt stämd mot Nuckö folkhögskola. Under sista tiden har nämnda ämbetsverk börjat gå mycket brutalt till väga. Det har nämligen varit lite krångel med Paschlep kommun angående inrymmande av nämnda kommuns folkhögskolas fjärde klass i folkhögskolans byggnad.

Och ehuru denna fråga icke det ringaste angått skolstyrelsen i Hapsal har denna dock genom falskhet och på olagligt sätt med låtsad polishjälp narrat folkskolans klass till Birkas. Dylika olagligheter kunna endast inträffa i Vik. En skolas rättigheter kränkas utan vidare bara därför, att en estnisk skolmyndighet icke tål svenskarnas folkhögskola. Saken är dock icke ännu utagerad.

RIKSDAGEN.

Riksdagens talman Otto Strandman har som bekant avgått. Till hans efterträdare skall väljas nuvarande handels- och industriministern Juhan Kukk. — Hyreslagen har den 15 november antagits i andra läsningen. — I utskotten arbetas lika intensivt som förut. Bland frågorna är skolstadgan för gymnasierna och andra mellanskolor en av de viktigaste. Denna fråga torde snart vara slutbehandlad i utskott.

UTRIKESMINISTERN AVGÅR.

Enligt i politiska kretsar i Reval cirkulerande rykten har estländska utrikesministern Piip beslutat avgå. Emot honom har under senaste tid förts en våldsam kampanj.

AGRARREFORMEN.

Spänningen mellan koalitionspartierna fortfar, då arbetspartiet fordrar ett radikalt genomförande av agrarreformen.

TYSKMARKENS FALL ATERVERKAR.

Nedgången i riksmark har orsakat ett betydande prisfall på

jordbruksredskap. Den största verkstaden i Dorpat Tegur har avskedat c:a 30 proc. av sina arbetare. Ett våldsamt prisfall har även konstaterats beträffande alla importvaror. Saltpriset har nedgått med 50 proc.

FRANSKA ÖRLOGSMÄN I REVAL.

De franska krigsfartygen Ancre och Marne anlände den 14 till Reval. Följande dag ägde gudstjänst rum i katolska kyrkan till åminnelse av den okända soldaten. Krigsfartygen avgingo den 17 till Stockholm.

RYSKT GULD TILL EST- LAND.

Den 16 dennes anlände till Narva två vagnslaster guld från Ryssland. Vikten var sammanlagt 600 pud. Guldets adresserat till Rådssysslands representation i Reval.

SOVJET GÖR INKÖP.

Under den senaste tiden har de ryska andelslagens centralförbund hos estländska firmor inköpt 60,000 pud socker, 2,000 pud kakao, 1,200 ton sill och 20 vagnslaster sockersand till ett sammanlagt värde av 13 miljarder rådsrubel. En del av varorna har redan expedierats till Petersburg.

KONFLIKT MED SOVJET.

Det berättas, att ryska utrikeskommissariatet meddelat estländska regeringen, att den politiska polisen, tjeikan, dömt till döden 7 estländska undersåtar.

Karl Hellat, Johan Kellakas, Karl Hansen, Anna och Jakop Vilop, Olhart Krumin och Mikkel Krasnikov, vilka av Sovjet hållits som pantfångar, och att dessa komma att avrättas, såvida icke Estland går in på att till Ryssland återsända de kommunistagenter, som blivit anhållna i Estland.

KOMMUNIKATIONERNA LÄMPAS FÖR TRANSITO- TRAFIK.

Styrelsen för de estniska järnvägarna har meddelat prof. Lomonosov, att samtliga arbeten för kommunikationsmedlens anpassande för den ryska transitotrafiken slutförts.

VÄRNPLIKT FÖR KVINNOR I ESTLAND.

Reval, 11 november. Krigsministeriet förbereder förslag till värnpliktslag, som stadgar i krigsfall mobilisering av kvinnor mellan 18 och 41 år till hjälptjänst. För detta ändamål avses att organisera två månaders övningskurser för kvinnor. Tjänstetiden i den aktiva armén nedsättes till två år.

Utlandet.

WASHINGTONKONFEREN- SEN.

Det utrikespolitiska intresset koncentrerar sig för ögonblicket på Washingtonkonferensen. Emellertid händer det åtskilligt på andra håll i världen också, ehuru sensationens skimmer f. n. onekligen strålar över Amerikas huvudstad som över ingen annan fläck på klotet.

I Tyskland fullbordas emellertid en utveckling, som när ti-

den är mogen förmodligen skall ge upphov till sensationer av nog så märklig art. Det är det ekonomiska läget i landet, som tyckes bli allt hopplösare för varje dag som går. För att få pengar till inbetalning av skadeståndet har bl. a. någon tid underhandlats om upptagande av ett större lån hos den tyska storindustriens män. Dessa ha förklarat sig villiga, men uppställt ytterst svåra villkor, som enligt vad det nu ser ut icke komma att accepteras av riksregeringen. Varifrån de erforderliga medlen då skola tagas blir en gåta, och det diskuteras öppet om statsbankrutten nu skall bli verklighet. Frankrike synes alltså icke ha så mycket mot saken, men i England föredrager man på många håll moratorium för den tyska gäldenären. Emellertid har skadeståndskommissionen inträffat i Berlin, och på den rapport den skall avlägga beror tydligen till icke ringa del Tysklands närmaste öden, skrives i en överblick i Aftonbladet.

UPPRORSFANGARNA I FINLAND.

Endast 107 utstå straff för politiska brott.

Finlands justitieminister Helminen har besvarat en socialistisk interpellation angående fullständig amnesti för politiska fångar. Ministern framhöll, att sedan den nuvarande regeringen tillträtt 437 av de för deltagande i upproret 1918 dömda frigivits, dels genom amnestilagen, dels i benådningssväg, varförutom handlingarna rörande 115 i och för utverkande av enskild benådning insänts till högsta domstolen för utlåtande.

Av de för deltagande i upproret dömda förvaras f. n. i fängelserna 1,036 personer. Av dessa ha 920 gjort sig skyldiga till brott av enskild natur. Endast 107 personer utstå för närvarande straff enbart för politiska brott. Handlingar rörande 102 av de sistnämnda ha insänts till högsta domstolen för utverkande av en enskild benådning. Handlingarna rörande för annat brott än mord och dråp dömda undergå som bäst förnyad granskning. Om därvid befunnits, att fånge redan utstått straff motsvarande det förövade brottet av enskild natur, ha åtgärder vidtagits för utverkande av enskild benådning.

HÄRD STORM I ENGELSKA KANALEN.

Skonaren „Kaleva" ilanddriven och fullständigt vrak.

Från London telegraferas: Svenska (finländska) skonaren „Kaleva" blev i lördags morse driven på land vid Deal under en storm i Kanalen och har nu blivit fullständigt vrak. De väldiga sjöarna slet bort båda livbåtarna och allt på däck samt slog stora hål i fartyget. Dess sidor hålla på att brytas i stycken. Spännande scener utspelades, då den fattiga kustbefolkningen ur bränningarna sökte bärga timret i syfte att skaffa sig bränsle, varpå den lider brist.

IRLANDSFRAGAN.

Ulstermännen omedgörliga.

Liverpool, 17 nov. 2,000 unionister i framskjuten ställning ha

vid möte diskuterat en resolution, i vilken förklaras, att intet avgörande kan godkännas, som ej bygger på principen att Ulsters särställning skall bevaras och samtidigt rikets fördelar tryggas. Efter livlig diskussion godkändes med stor röstövertikt ett sådant tillägg till resolutionen, att irlandsfrågan måste avgöras på ett sätt, som står i samklang med hela rikets intresse, dess säkerhet och de åt Ulster givna löften. Mot resolutionen avgåvos blott 70 — 100 röster.

TYSKLAND FÅR BETALNINGSANSTÅND.

Enligt Daily Mail tror man i officiösa engelska kretsar, att Tyskland kommer att beviljas anstånd med betalningen av de omedelbart förestående ratererna.

Humor.

— För säkerhets skull. Hus-hållerskan till den utgående professorn: — Herr professor, tag en paraply med! Det drar ihop sig till oväder i öster.

Professorn: — Giv mig då en paraply till med. Även i söder drar det ihop sig till regn.

— Rama allvaret. Han (liggande på knä): — Agnes, jag älskar dig av hela mitt hjärta, hela min själ och all min häg.

Hon: — Menar du allvar?

Han: — Om jag menar allvar? Tror du, att jag skulle ligga här och göra knän på mina nya byxor, om ja icke menade allvar?